

Slimību profilakses un kontroles centrs

Atbalsta pasākumi kaitējuma mazināšanai

Kopš 1997. gada Latvijā darbojas HIV profilakses punkti (turpmāk – HPP), kas pasaules praksē tiek dēvēti arī par kaitējuma mazināšanas programmām.

Kaitējuma mazināšana ir galvenā stratēģiskā pieeja narkotiku lietošanas un HIV izplatības profilaksē daudzās valstīs. Kaitējuma mazināšanas pamatā ir narkotiku lietošanas radītā kaitējuma mazināšana veselībai (piem., infekcijas slimību izplatības ierobežošana, uzvedības maiņa). Ir veikti daudzi zinātniski pētījumi par kaitējuma mazināšanas ieguvumiem. Pasaules Veselības organizācija ir izvirzījusi iniciatīvas, kuras būtu jāievieš katrai valstij, lai ierobežotu HIV u.c. infekcijas slimību izplatību, kas saistīta ar narkotiku injicēšanu. Viena no iniciatīvām, lai efektīvi panāktu rezultātus, ir šļircu-adata apmaiņas programmas ieviešana, HIV testēšana un konsultēšana, bezmaksas prezervatīvu nodrošināšana, konsultāciju un informācijas sniegšana ar mērķi mainīt riskantos dzīvesveida paradumus (piem., kopīgu injicēšanas piederumu lietošana, prezervatīvu nelietošana u.c.). Kaitējuma mazināšanas programmas sniedz narkotiku lietotājiem pieeju atbalsta pakalpojumiem saistībā ar veselībai kaitīgo paradumu mazināšanu un sociālajiem pakalpojumiem. Būtiski, ka minētie pakalpojumi ir bezmaksas, anonīmi un konfidenciāli.

Šobrīd Latvijā HPP tīkls nodrošina sekojošus pakalpojumus:

- konsultācijas un informāciju par infekcijas slimībām, to profilaksi, narkotiku atkarības ārstniecības iespējām un rehabilitāciju, veselības riskiem;
- HIV, B un C hepatīta, sifilisa ekspresdiagnotiku un pirms/pēc-testa konsultāciju sniegšanu;
- medicīnas preces – prezervatīvus, dezinfektantus u.c., kā arī šļircu un adatu maiņu;
- psihosociālu atbalstu, tajā skaitā, dažādas atbalsta grupas;
- informatīvos materiālus.

Minētie pakalpojumi tiek sniegti dažādām mērķa grupām:

- personām, kurām bijuši neaizsargāti (bez prezervatīva) dzimumkontakti;
- personām, kurām bijusi saskare ar svešām asinīm (piem., saduršanās),
- narkotiku lietotājiem, personām ar citām atkarības problēmām un pēc ieslodzījuma;
- prostitūcijā nodarbinātajām personām;
- vīriešiem, kuriem ir dzimumattiecības ar vīriešiem;
- ikvienam interesantam, kuram bijis risks inficēties ar minētajām infekcijām.

HPP pakalpojumi visbiežāk tiek nodrošināti stacionārajās atrašanās vietās, taču ir arī ielu darba un mobilo vienību programmas. Ielu darbinieku un mobilo vienību darbs tiek vērtēts kā viens no efektīvākajiem kaitējuma mazināšanas programmu realizēšanas veidiem, jo tas ir maksimāli pietuvināts aktīvajiem narkotiku lietotājiem, kuri citādākā veidā bieži nav sasniedzami.

Ielu darbs sevī ietver ielu darbinieku darbu, kuri visbiežāk apstaigā tuvākās narkotiku lietotāju pulcēšanās vietas (tai skaitā dzīvesvietas) un motivē apmeklēt mobilo vienību vai stacionārās kaitējuma mazināšanas pakalpojumu sniegšanas vietas. Ielu darbu veic īpaši apmācīti ielu darbinieki, galvenokārt bijušie narkotiku lietotāji vai viņu ģimenes locekļi, kuriem visbiežāk zināms narkotiku lietotāju dzīves stils, problēmas, pulcēšanās vietas un kuriem iespējams nodibināt vislabāko kontaktu un iegūt narkotiku lietotāja uzticību. Ielu darbiniekam līdzī ir tīri injicēšanas piederumi, konteiners izlietojo šļircu savākšanai no klientiem un uz ielas. Ielu darbinieki izsniedz klientiem informatīvi izglītojošos bukletus, sniedz informāciju un konsultācijas par HIV un citām ar asinīm pārnesamo infekcijas slimību profilaksi, sniedz informāciju pārdozēšanas profilaksē, sniedz informāciju, kur vērsties pēc palīdzības.

Mobilie jeb pārvietojamie kaitējuma mazināšanas pakalpojumi (turpmāk – mobilā vienība) parasti tiek sniegti mikroautobusus vai autobusus. Vēlams, ka transportlīdzekļa salonā ir divas telpas: viena telpa paredzēta eksprestesta veikšanai un konsultāciju sniegšanai, otra – šļirču maiņai. Mobilajā vienībā strādā gan medicīnas darbinieks, kurš veic eksprestestēšanu un klientu konsultēšanu, gan sociālais darbinieks, kurš sniedz konsultācijas un veic citus pienākumus. Mobilajā vienībā tiek veikta arī šļirču un adatu maiņa, kas ir viens no kaitējuma mazināšanas stūrakmeņiem. Mobilo vienību maršruts tiek izstrādāts pamatojoties uz iepriekšējo vides izpēti un uz ielu darbinieku ieteikumiem, kas nemainīgi tiek atkārtots, nodrošinot pakalpojuma sniegšanas regularitāti.

Plašāk ar informāciju par katrā no HPP sniegtajiem pakalpojumiem iespējams iepazīties [šeit](#).

©SPKC 2016. Visas tiesības rezervētas.